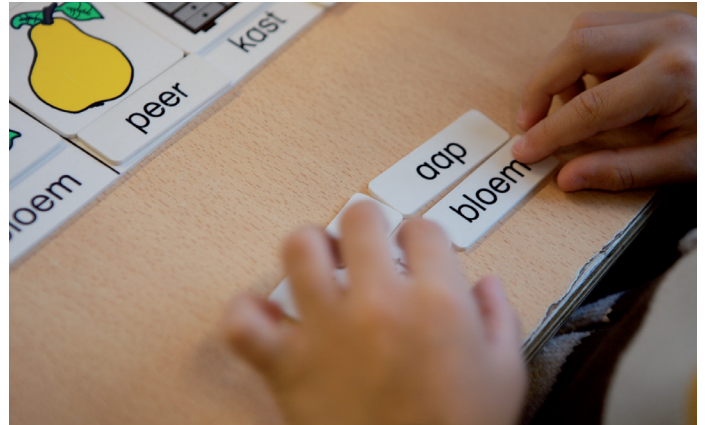

Preventie door interventie

Literatuurstudie naar lees- en schrijfachterstanden bij kinderen en jongeren

AANLEIDING: NIEUWE LAAGGELETTERDEN

2,5 miljoen mensen in Nederland hebben grote moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Een aantal dat helaas nog steeds toeneemt. En dat terwijl deze vaardigheden een voorwaarde zijn om goed mee te kunnen doen in de samenleving. Naast bestrijden van laaggeletterdheid onder volwassenen, is het ook essentieel te voorkomen dat kinderen met taalachterstanden de laaggeletterden van de toekomst worden. Maar waar moet preventie zich op richten? Deze (inter)nationale literatuurstudie, uitgevoerd in 2017, geeft aanknopingspunten.

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

Taalachterstanden bij kinderen en jongeren

- Ruim 1 op de 10 **groep 8-leerlingen** die het primair onderwijs verlaat, beheerst het vereiste taalniveau (1F) onvoldoende.
- Gemiddeld 1 op de 7 **vmbo-leerlingen** verlaat het voortgezet onderwijs zonder het vereiste niveau van geletterdheid (2F) te beheersen. Specifiek gaat het om 1 op de 11 leerlingen van vmbo-basisberoepsgerichte leerweg, bijna 1 op de 5 van vmbo-kaderberoepsgerichte leerweg en 1 op de 8 van vmbo-gemengde en theoretische leerweg.
- Ruim 1 op de 3 **mbo 2-leerlingen** en 1 op de 7 **mbo 3-leerlingen** presteert onder het vereiste niveau van geletterdheid (2F).
- Bijna 1 op de 4 **mbo 4-leerlingen** haalt een onvoldoende op het centraal examen Nederlands op niveau 3F. Het is niet duidelijk of deze leerlingen wel 2F, het vereiste niveau van geletterdheid, beheersen.

1 op de 10 leerlingen heeft een taalachterstand en loopt risico om als laaggeletterde volwassene de maatschappij en de arbeidsmarkt te betreden.

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

Factoren van belang bij taalachterstanden

- **Het kind:** Intelligentie, mondelinge taalkennis en woordenschat, welbevinden, leesattitude en motivatie. Onvoldoende kunnen lezen zorgt voor een negatieve leeservaring dat vervolgens kan leiden tot een negatieve leesattitude. Hierdoor gaat een kind minder lezen en oefent het te weinig om de leesvaardigheden te verbeteren. Het doorbreken van deze neerwaartse spiraal is essentieel.
- **De school:** De kwaliteit van het onderwijs (doelgericht leesonderwijs en goede leesmethoden), de kwaliteit van de docent (lees- en schrijfdeskundigheid en kunnen differentiëren in niveaus) en de rol van de schoolleiding (ruimte bieden voor professionalisering en zorgdragen voor een schoolbibliotheek).
- **De ouders:** De sociaaleconomische status, het opleidingsniveau en specifiek het taalniveau, de houding van ouders tegenover lezen en de interactie met hun kind op het gebied van taalvaardigheden.

Hoe minder deze factoren aan de orde zijn, hoe lager de kans op taalachterstand.

Onderzoek

I. Christoffels, A. Groot, C. Clement & J.F. Lam (2017). *Preventie door interventie: Literatuurstudie naar lees- en schrijfachterstanden bij kinderen en jongeren.* 's Hertogenbosch: ecbo.

Het volledige onderzoeksrapport is te downloaden via lezenenschrijven.nl/feiten

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

Interventies gericht op verminderen van taalachterstanden

- Relatief veel interventies richten zich op het verbeteren van de leesattitude en weinig richten zich op schrijven of het vergroten van de woordenschat.
- Er zijn zeer weinig interventies gericht op jongeren tussen 12 en 18 jaar.
- Er zijn zeer weinig interventies primair gericht op laaggeletterde ouders, terwijl hier juist veel winst te behalen is.

UITGELICHT

- Omdat in vrijwel alle onderzoeken taalvaardigheid gemeten wordt als leesvaardigheid, is er geen goed zicht op schrijfvaardigheden van kinderen en jongeren. Bovendien zijn er vrijwel geen interventies gericht op schrijfvaardigheden.
- Gedurende de schooltijd zijn er tal van mogelijkheden om taalachterstanden te signaleren en aan te pakken. Toch zijn interventies gericht op 12- tot 18-jarigen schaars. En dat terwijl dit de laatste periode is om te voorkomen dat achterstand tijdens de schoolgaande leeftijd overgaat in laaggeletterdheid in de volwassen leeftijd.

INZET OP PREVENTIE CRUCIAAL

Kinderen en jongeren zijn nog volop bezig met het verwerven van lees- en schrijfvaardigheden. Zij kunnen tijdens hun schooltijd dan ook functioneren op een niveau dat we voor een volwassene als laaggeletterd beschouwen. Maar wanneer jongeren zich niet ontwikkelen tot het vereiste burgerschapsniveau, betreden zij de maatschappij en arbeidsmarkt als een nieuwe generatie laaggeletterden. Uit deze studie blijkt dat dit voor 1 op de 10 leerlingen het geval is. Na afronding van deze studie bleek bovendien dat het aantal Nederlandse 15-jarigen met een taalachterstand is toegenomen van 13,8% in 2012 naar 17,9% in 2015¹. Om de groei van het aantal laaggeletterden een halt toe te roepen, is naast het bestrijden van laaggeletterdheid onder volwassenen, de inzet op preventie dan ook cruciaal.

Stichting Lezen & Schrijven adviseert daarom het volgende:

- Zet al bij kinderen en jongeren in op vermindering van laaggeletterdheid.
- Pak preventieve interventies breed aan, waarbij je zowel via het kind, via de school als via de ouders aan het verminderen van taalachterstand werkt.
- Geef hierbij meer aandacht aan interventies gericht op schrijfvaardigheid.

¹ Cito (2016). Resultaten PISA-2015 in vogelvlucht. Praktische kennis en vaardigheden van 15-jarigen. Arnhem: Cito.

WILT U SAMEN LAAGGELETTERDHEID AANPAKKEN?

Stichting Lezen & Schrijven kan u helpen. Bijvoorbeeld via Taal voor Thuis: een cursus voor ouders met kinderen in de leeftijd van 2 tot 12 jaar, waarin zij leren hoe ze de taalontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren.

Ook werkt Stichting Lezen & Schrijven samen met Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek aan het voorkomen én het bestrijden van laaggeletterdheid.

Voor meer informatie, neem vrijblijvend contact op met een lokale projectleider via taalvoorhetleven.nl/contact, bel **070 - 302 26 60** of mail naar info@lezenenschrijven.nl.

STICHTING LEZEN & SCHRIJVEN

'Vroeger had ik schulden, nu heb ik een eigen huis.' 'Doordat ik begrijp wat ik eet, ben ik 30 kilo afgevallen.' Laaggeletterden die beter leren lezen, schrijven, rekenen en omgaan met de computer vergroten hun kans op een zelfstandig, gezond en gelukkig leven. Ze kunnen beter meekomen in de maatschappij.

Stichting Lezen & Schrijven biedt, samen met honderden gemeenten, instellingen, bedrijven, docenten en vrijwilligers, ze die kans. Door (taal)scholing te organiseren en door laaggeletterdheid onderwerp van gesprek te maken bij publiek en politiek. Deze uitgave is gefinancierd door de Rijksoverheid.